

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Клімов А. В.

Анотація. Розглянуто завдання та етапи формування обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Підприємство розглянуто з позиції логістичного підходу, а саме – як система бізнес-процесів. На основі узагальнення підходів до оцінки ефективності визначено показники ефективності роботи підприємства як логістичної системи. Зазначено, що основним джерелом отримання відомостей про стан та перебіг бізнес-процесів є система бухгалтерського обліку підприємства. Визначено склад та структурування обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами підприємства. Принципова відмінність запропонованого підходу до організації обліково-аналітичного забезпечення полягатиме в тому, що облік уже розглядається не як система фіксації місцезнаходження компонента виробу в кожний момент часу в конкретному місці, а як система, що відстежуватиме входи й виходи процесів та їхніх окремих елементів з одночасним установленням правил реагування на відхилення.

Ключові слова: бізнес-процес, підприємство, облік, аналіз, інформаційне забезпечення.

УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Климов А. В.

Аннотация. Рассмотрены задачи и этапы формирования учетно-аналитического обеспечения управления предприятием. Предприятие рассмотрено с позиции логистического подхода, а именно – как система бизнес-процессов. На основе обобщения подходов к оценке эффективности определены показатели эффективности работы предприятия как логистической системы. Отмечено, что основным источником получения сведений о состоянии и ходе бизнес-процессов является система бухгалтерского учета предприятия. Определены состав и структурирование учетно-аналитического обеспечения управления бизнес-процессами предприятия. Принципиальное отличие предлагаемого подхода к организации учетно-аналитического обеспечения заключается в том, что учет рассматривается не как система фиксации местоположения компонента в каждый момент времени в конкретном месте, а как система, которая отслеживает входы и выходы процессов и их отдельных элементов с одновременным установлением правил реагирования на отклонения.

Ключевые слова: бизнес-процесс, предприятие, учет, анализ, информационное обеспечение.

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR MANAGING THE ENTERPRISE BUSINESS PROCESSES

A. Klimov

Abstract. The tasks and stages of accounting and analytical support for the enterprise management have been considered. The enterprise is viewed from the perspective of the logistics approach, namely, as a system of business processes. On the basis of generalizing approaches to the performance evaluation, the performance indicators of the enterprise operation as a logistics system have been identified. It is noted that the main source of information about the status and progress of business processes is the enterprise accounting system. The composition and structuring of accounting and analytical support for business process management of the enterprise have been determined. The principal difference between the proposed approach to the organization of accounting and analytical support is that accounting is considered not as a system of fixing the location of a component at any given time moment in a particular place but as a system that monitors inputs and outputs of the processes and their individual elements with a simultaneous establishment of rules to respond deviations.

Keywords: business process, enterprise, accounting, analysis, information support.

За сучасних умов актуалізуються питання вдосконалення менеджменту підприємств та залучення до практики господарювання більш ефективних підходів до випереджаючого задоволення попиту споживача

при мінімізації інтегральних витрат виведення на ринок споживчої цінності. Це можливо лише у разі підпорядкування всіх процесів підприємства вимозі розкриття власного потенціалу та задоволення платоспроможного попиту з відповідною переорієнтацією менеджменту на логістичний підхід.

Значне поширення логістичного підходу обумовило наявність цілої низки досліджень, в яких висвітлюється методологія логістики (Б. Анікін, А. Гаджинський, В. Сергєєв, А. Семененко, М. Окландер), особливості логістичного менеджменту (М. Дороніна, Р. Ларіна, Л. Фролова, Дж. Хескет, Н. Чухрай) та розкриваються питання виокремлення потокових процесів підприємств (Д. Бауерсокс, А. Бутрин, О. Зборовська, Є. Крикавський, І. Поповиченко, В. Репін).

В умовах зростання динамічності середовища господарювання відповідних змін мають зазнати як інструменти та процедури управління бізнес-процесами промислових підприємств, так і обліково-аналітичне їх забезпечення.

Актуальність і практична значущість питань управління бізнес-процесами для вітчизняних промислових підприємств та потреба розвитку наявного обліково-аналітичного забезпечення такого управління обумовили вибір теми, постановку мети та задач дослідження.

Метою дослідження є формування обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами підприємства.

В рамках логістичної концепції [1, 2] на підприємстві об'єктом управління виступає система потоків, тобто однорідних за природою походження сукупностей об'єктів, що впродовж певного періоду в ході повторюваних технологічних операцій динамічно змінюються та переміщуються у просторі й часі відповідно до існуючих закономірностей перебігу процесів утворення нової вартості, а також під впливом змін умов середовища господарювання.

Стрижневим елементом системи потоків, рух яких складає продуктивну господарську діяльність підприємства, є сукупність матеріальних (речовинних) потоків, трансформація параметрів яких власне відбиває динаміку здійснення загального процесу утворення нової вартості у вигляді корисних товарів і послуг, вироблених для задоволення платоспроможного попиту споживачів. Економічний аспект плину матеріальних ресурсів у свою чергу відображають фінансові потоки як рух належних певному господарюючому суб'єкту коштів, переміщення яких відбувається внаслідок здійснення різного роду грошових відносин між даним суб'єктом та рештою економічних агентів, що у будь-якій спосіб виступають учасниками ланцюжка утворення нової вартості або споживання благ (логістичного циклу). Інформаційні потоки являють собою сукупність упорядкованих даних про стан та динаміку матеріальних і фінансових потоків, а також повідомлень і розпоряджень, що відображають зміни зв'язків учасників логістичного циклу в ході його управлінського регулювання.

Ключовою перевагою логістичного підходу, що визначає надзвичайну плідність його використання для підвищення ефективності господарювання, є забезпечення комплексного та системного характеру побудови механізму управління підприємством як упорядкованої ієрархічної системи інтересів, правил і норм, інструментів впливу, а також організаційно-економічного забезпечення регулювання бізнес-процесів, що враховує індивідуальні та спільні параметри цілісної сукупності матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, а також взаємозв'язки між засобами та інструментарієм досягнення цілей учасників логістичного циклу.

Формування механізму управління бізнес-процесами [3] перш за все орієнтовано на підвищення ефективності руху потокових процесів та віддачі від них. Узагальнення підходів до оцінки ефективності логістичної системи підприємства, яке представлено у табл. 1, дозволяє відзначити багатоаспектний характер вирішення даного завдання.

Таблиця 1

Показники ефективності логістичної системи підприємства

Показники, що характеризують ефективність логістичної системи	Витрати	Якість обслуговування споживачів	Продуктивність	Якість управління активами	Якість продукції
1	2	3	4	5	6
Базові показники	Загальна сума витрат підприємства; витрати на вхідні і вихідні постачання; складські й адміністративні витрати; витрати на оплату праці тощо	Кількість заявок, що надійшли і виконані; кількість замовлень, виконаних з необхідними тимчасовими характеристиками, комплектацією тощо	Фактичні обсяги виробництва; максимально можливі обсяги виробництва; чисельність персоналу; рівень підготовки кадрів тощо	Фактичні обсяги реалізації; сума всіх зобов'язань; оборотні кошти; сума коштів першого ступеня ліквідності тощо	Коефіцієнт корисної дії; вартість пошкоджених товарів; число претензій; число повернень товару; строк служби, ремонтпридатність тощо

1	2	3	4	5	6
Довідкові показники		Час постачань; частота постачань; метод оформлення замовлення	Знос, норма амортизації і термін служби устаткування	Рівень запасів, час поповнення запасу	Частка на зовнішньому і внутрішньому ринках
Відносні показники	Питомі витрати; частка витрат у загальній сумі витрат; динаміка витрат	Готовність постачань; безвідмовність постачань; якість постачань; готовність забезпечення комплектності тощо	Трудомісткість, коефіцієнт використання потужності підприємства	Рентабельність активів, оборотних коштів, інвестицій; оборотність запасів	Коефіцієнт порівняння якості з провідними конкурентами; частота ушкодження товару

В цілому слід зазначити, що ефективність логістичної діяльності підприємства звичайно характеризується системою економічних показників, що відбивають порівняння результату з витратами і дозволяють судити про досягнення стратегічних цілей підприємства в цілому [1, 2]. Так, О. Лактіонова [4, с. 77] зазначає, що до складу оціночних показників ефективності логістичного управління слід віднести такі: прибуток, максимум створеної нової вартості, обсяги витрат, а з погляду В. Будішевського й А. Суліми [5, с. 4], оцінка ефективності логістичного управління передбачає аналіз таких показників: необхідна кількість і номенклатура переміщуваного вантажопотоку, точність і мінімум часу доставки в потрібне місце, мінімум витрат на переміщення.

З іншого боку, Є. Мішенін та інші [6, с. 55] насамперед звертають увагу на необхідність розгляду інтегральних витрат як основного параметру раціональності логістичного процесу. З такою позицією значною мірою погоджується О. Ведіна та інші [7, с. 35], які наполягають на доцільності оцінки витрат на організацію відповідності матеріальних і фінансових потоків (оптимального запізнювання потоків в системі «промислове підприємство – середовище»). Достатнього поширення набула також точка зору, якої зокрема дотримуються Д. Джонсон та інші [8, с. 74], що пропонують використання для оцінки ефективності регулювання матеріальних, фінансових та інформаційних потоків інтегрального показника адекватності потокових процесів «віртуальному потоку відповідності».

Механізм управління підприємством на основі логістичного підходу являє собою упорядковану ієрархічну систему інтересів, правил і норм, інструментів впливу [9], а також організаційно-економічного забезпечення регулювання потокових процесів [10], що враховує індивідуальні та спільні параметри цілісної сукупності матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, а також взаємозв'язки між засобами та інструментарієм досягнення цілей учасників логістичного циклу. Логіка створення й функціонування такого механізму полягає у виокремленні системи показників, через які буде здійснюватися логістичне управління; надання у відповідність кожному показнику певного інструментального та методичного забезпечення впливу на бізнес-процес та відповідної мети (певного рівня). Отже, саме сукупність показників (як важелів впливу) та методів впливу й являтиме собою механізм управління потоковими процесами підприємства.

Забезпечення узгодженості бізнес-процесів позитивно впливає на результати діяльності підприємства та покращує характеристики стану управління такими процесами. Разом із тим необхідним є формування обліково-аналітичного забезпечення механізму управління бізнес-процесами підприємства.

Існує доволі значний перелік досліджень, які розкривають параметри обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства та особливості формування систем моніторингу. На жаль, більшість таких розробок орієнтується на функціональний підхід до розгляду діяльності підприємства, а отже, потребує певної адаптації у напрямку врахування параметрів руху бізнес-процесів. Подібні завдання постають перед системою інформаційної логістики, яка організовує та відстежує характеристики інформаційного потоку. Разом із тим, більшість дослідників завдання інформаційної логістики зводять до формування логістичних інформаційних систем (ЛІС) як засобів збирання та обробки інформації для вирішення завдань з контролю руху матеріального потоку. Нами ж робиться акцент на розподілі характеристик інформаційного потоку вздовж руху матеріального з формуванням складу індикаторів для дослідження таких характеристик. Окрім того, сформована система обліково-аналітичного забезпечення має враховувати сценарії стратегічної поведінки підприємства в функціональних сферах логістики та орієнтуватися в своїй роботі на стан управління бізнес-процесами підприємства. З оглядом на це, пропонуємо орієнтуватися на наведений на рис. 1 склад завдань формованого обліково-аналітичного забезпечення.

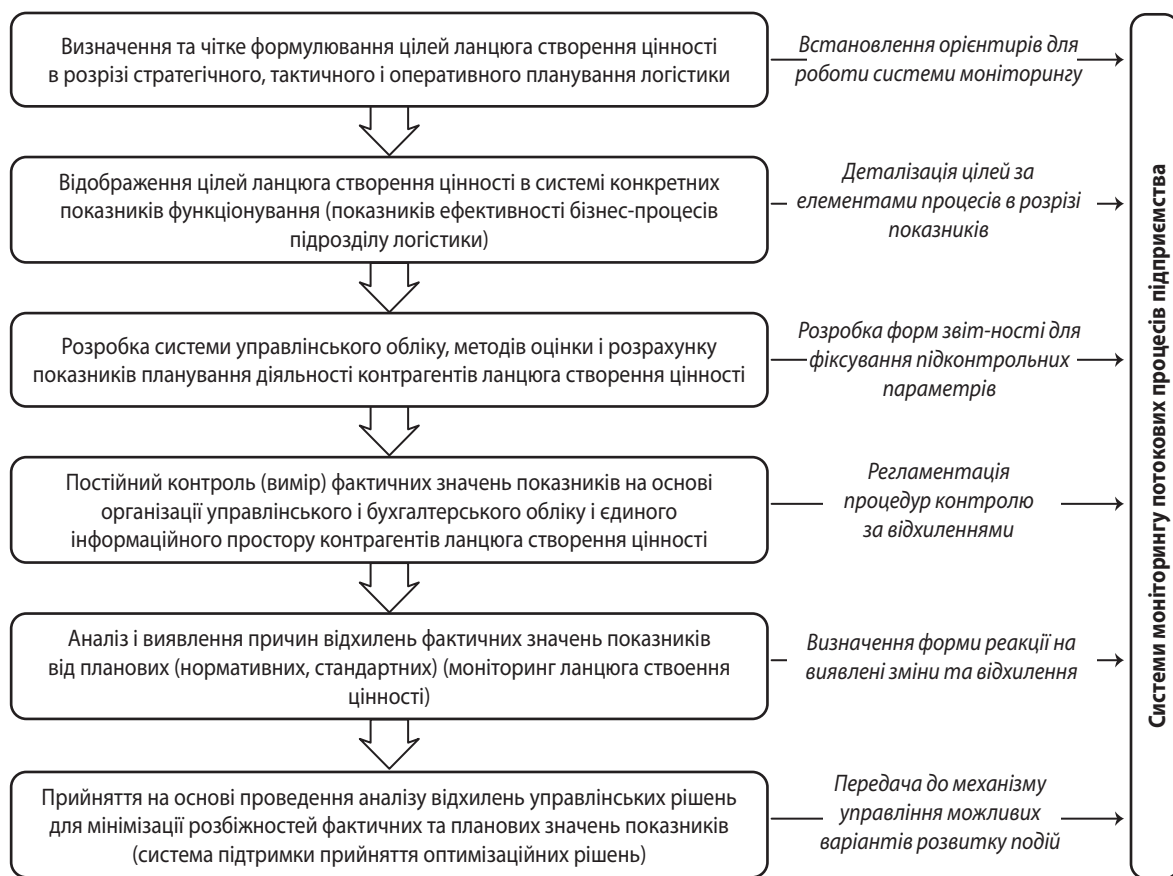

Рис. 1. Завдання та етапи формування обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами підприємства

Безпосередня робота системи моніторингу відповідає традиційному підходу до відстеження стану контрольованих параметрів, але склад індикаторів для моніторингу та їхні цільові значення встановлюються залежно від обраного сценарію поведінки підприємства в функціональних сферах логістики. Тут зазначимо, що основним джерелом отримання відомостей про стан та перебіг бізнес-процесів є система бухгалтерського обліку підприємства [11]. Саме за її допомогою можна організувати збирання та реєстрацію інформації щодо витрат допоміжних та обслуговуючих бізнес-процесів (логістичних витрат) та аналізувати їхню ефективність. Причому принципова відмінність такого підходу до організації обліково-аналітичного забезпечення полягатиме в тому, що облік уже розглядається не як система фіксації місцезнаходження компонента виробу в кожний момент часу в конкретному місці, а як система, що відстежуватиме входи й виходи процесів та їхніх окремих елементів з одночасним встановленням правил реагування на відхилення. Основний акцент робиться на структуруванні інформації відповідно до бізнес-процесів підприємства, а не відповідно до його організаційно-штатної структури (рис. 2).

Отже, саме означене на рис. 2 структурування обліково-аналітичного забезпечення створює підґрунтя для здійснення оптимізації бізнес-процесів і досягнення їх узгодженості. При цьому досягатися буде не лише узгодженість фінансового й матеріального потоків.

Викладений матеріал є основою для формування інформаційного забезпечення управління бізнес-процесами підприємства та дозволяє регламентувати основні параметри організаційної структури підприємства як логістичної системи. Проте склад показників і критеріїв оцінки ефективності управління на кожному етапі ланцюжка створення цінності залишається недостатньо розробленим та потребує подальших досліджень.

Рис. 2. Визначення складу та структурування обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами підприємства

Література: 1. Зборовська О. М. Системне управління потоковими процесами промислового підприємства на основі логістичного підходу : монографія / О. М. Зборовська. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2011. – 312 с. 2. Поповиченко І. В. Підвищення ефективності діяльності будівельного підприємства на основі вдосконалення логістичного менеджменту : монографія / І. В. Поповиченко. – Дніпропетровськ : ПДАБА, Видавництво ПП Федорченко О.О. «Литограф», 2012. – 302 с. 3. Елиферов В. Г. Бизнес-процессы: Регламентация и управление : учебник / В. Г. Елиферов, В. В. Репин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 320 с. 4. Лактионова О. Е. Методы исследования операций для целей логистического управления процессами воспроизводства и обращения / О. Е. Лактионова // Экономика промышленности. – 2004. – № 5. – С. 75–80. 5. Транспортно-технологічна логістика енергоємних виробництв / Під ред. В. О. Будішевського, А. О. Суліми. – Донецьк : РВА ДонНТУ, 2003. – 302 с. 6. Мішенін Є. В. Екологоорієнтоване логістичне управління виробництвом : монографія / Є. В. Мішенін, І. І. Коблянська, Т. В. Устік та ін. ; за наук. ред. докт. екон. наук, проф. Мішеніна Є. В. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2013. – 248 с. 7. Математика. Математический анализ для экономистов / О. И. Ведин, В. Н. Десницкая, Г. Б. Варфоломеева, А. Ф. Тарасюк.; [под ред. проф. Гриба А. А., доц. Тарасюка А. Ф.]. – М. : Филинь; Рилант, 2000. – 360 с. 8. Джонсон Дж. Современная логистика / Дж. Джонсон, Д. Вуд, Д. Вордлоу, П. Мерфи-мл. ; [пер. с англ.]. – 7-е изд. – М. : Вильямс, 2004. – 624 с. 9. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук ; [за заг. ред. докт. екон. наук, доцента Пилипенка А. А.]. – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2011. – 344 с. 10. Ястремська О. М. Методичний підхід до стратегічного планування якості функціонування підприємства / О. М. Ястремська, Г. В. Строкович // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 470–483. 11. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів) : монографія / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2006. – 334 с.

References: 1. Zborovska O. M. *Systemne upravlinnia potokovymy protcesamy promysloвого pidpriemstva na osnovi lohystychnoho pidkhdou* : monohrafiia [System Management Flow Processes of Industrial Enterprise on the Basis of Logistic Approach : monograph] / O. M. Zborovska. – Dnipropetrovsk : Dnipropetrovskiy universitet imeni Alfreda Nobelii, 2011. – 312 p. 2. Popovychenko I. V. *Pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti budivelnoho pidpriemstva na osnovi vdoskonalennia lohystychnoho menedzhmentu* : monohrafiia [The Increase of Efficiency of Activity of Construction Companies on the Basis of Improvement of Logistic Management : monograph] / I. V. Popovychenko. – Dnipropetrovsk : PDABA; Vyd-vo Fedorchenko O. O. "Lytohrاف", 2012. – 302 p. 3. Eliferov V. G. *Biznes-protsessy: Reglamentatsiya i upravlenie* :uchebnik / V. G. Eliferov, V. V. Repin. – M. : INFRA-M, 2004. – 320 p. 4. Laktionova O. E. *Metody issledovaniya operatsiy dlya tseyey logisticheskogo upravleniya protsessami vosproizvodstva I obrashcheniya* [Methods of Operations Research for Logistics Management Processes of Reproduction and Circulation] / O. E. Laktionova // Ekonomika

promyslovosti. – 2004. – No. 5. – P. 75–80. **5.** Transportno-tehnolohichna lohistyka enerhoiemnykh vyrobnytstv / Pid red. V. O. Budi-shevskoho, A. O. Sulimy. – Donetsk : RVA DonNTU, 2003. – 302 p. **6.** Mishenin Ye. V. Ekoloهوريientovane lohistrychne upravlinnia vyrobnytstvom : monohrafiia / Ye. V. Mishenin, I. I. Koblianska, T. V. Ustik et al. ; za nauk. red. dokt. ekon. nauk, prof. Mishenina Ye. V. – Sumy : Drukarskyi dim «Papyrus», 2013. – 248 p. **7.** Matematika. Matematicheskiy analiz dlya ekonomistov / O. I. Vedina, V. N. Desnitskaya, G. B. Varfolomeeva et al. ; [pod red. prof. Griba A. A., dotsenta Tarasyuka A. F.]. – M. : Filin; Rilant, 2000. – 360 p. **8.** Johnson J. Sovremennaya lohistyka / J. C. Johnson, D. F. Wood, D. L. Wardlow et al. ; [per. s angl.]. – 7-e izd. – M. : Vilyams, 2004. – 624 p. **9.** *Formuvannia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia vytratamy pidpriemstv ta yikh obiednan : monohrafiia* [Formation of Accounting and Analytical Support Cost Management of Enterprises and Their Associations : monograph] / A. A. Pylypenko, I. P. Dzubko, O. V. Pysarchuk ; [za zah. red. dokt. ekon. nauk, dotsenta Pylypenka A. A.]. – Kharkiv : Vyd-vo KhNEU, 2011. – 344 p. **10.** Yastremska O. M. *Metodychnyi pidkhid do stratehichnoho planuvannia yakosti funktsionuvannia pidpriemstva* [The Methodical Approach to Strategic Planning Quality of the Enterprise] / O. M. Yastremska, H. V. Strokovich // Aktualni problem ekonomiky. – 2015. – No. 4. – P. 470–483. **11.** Pushkar M. S. *Kreatyvnyi oblik (stvorennya informatsii dlia menedzheriv) : monohrafiia* [Creative Accounting (Creating Information for Managers) : monograph] / M. S. Pushkar. – Ternopil : Kart-Blansh, 2006. – 334 p.

Інформація про автора

Клімов Андрій Віталійович – канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (пр. Науки, 9а, м. Харків, 61166, Україна, e-mail: klimov2005@gmail.com).

Информация об авторе

Климов Андрей Витальевич – канд. екон. наук, доцент кафедры бухгалтерского учета Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (пр. Науки, 9а, г. Харьков, 61166, Украина, e-mail: klimov2005@gmail.com).

Information about the author

A. Klimov – Candidate of Sciences in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Nauky pr., 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine, e-mail: klimov2005@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
18.12.2015 р*

JEL Classification: M 15

УДК 338.512

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Лепейко Т. І.

Анотація. Досліджено підходи до управління інформаційними витратами в сучасному бізнес-середовищі. Під час дослідження було проаналізовано категорійний апарат предметної області, сформульовано визначення управління інформаційними витратами та визначено складові таких витрат. Обґрунтовано перелік підходів та технологічних інструментів, застосування яких під час управління інформаційними витратами підсилює конкурентні переваги підприємства. Встановлено особливості побудови системи управління інформаційними витратами, її складові та механізми їх взаємодії у сучасних умовах. Доведено, що така система управління має бути модифікована на різних етапах життєвого циклу продукту та підприємства.

Ключові слова: управління інформаційними витратами, інформаційна система, інформаційні ресурси.

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫМИ ИЗДЕРЖКАМИ В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ

Лепейко Т. И.

Аннотация. Исследованы подходы к управлению информационными затратами в современной бизнес-среде. В ходе исследования был проведен анализ категориального аппарата предметной области, сформулировано определе-

© Лепейко Т. І., 2015